

Přehled historické kontinuity státní památkové péče v České republice

Petr ŠTONCNER

1850

Císařským nařízením z 31. 12. byla v rakouských zemích zřízena při Ministerstvu obchodu, průmyslu a veřejných staveb c. k. Centrální (Ústřední) komise pro výzkum a zachování stavebních památek ve Vídni (k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale). Jí ku pomoci byli jmenováni dobrovolní okresní konzervátoři.

1859

Převedení Centrální komise pod Ministerstvo kultury a vyučování.

1873

Proběhla reorganizace a přejmenování na c. k. Centrální komisi pro výzkum a zachování uměleckých a historických památek (k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historische Denkmale).

1911

Došlo k reorganizaci a přejmenování komise na c. k. Centrální komisi pro péči o památky (k. k. Central-Commission für Denkmalpflege). V čele stáli prezident a viceprezident, které jmenoval císař. Jejím odborným orgánem se stal Státní úřad pro památky. Pro jednotlivé země měli být zřízeni zemští konzervátoři.

1912

Uskutečnilo se jmenování zemských konzervátorů pro Čechy – jednoho pro území české, druhého pro území německé. Pro ně se postupně začalo používat označení c. k. Zemský památkový úřad pro Království české (k. k. Landesdenkmalamt für das Königreich Böhmen).

1918 (říjen)

Po vzniku republiky byl Zemský památkový úřad pověřen Národním výborem československým vykonáváním dosavadní agendy na celém území.

1919

Došlo k ustavení nové struktury státní památkové péče, která byla přičleněna pod Ministerstvo školství a národní osvěty. Zemský památkový úřad pro Království české byl přejmenován na Státní

památkový úřad pro Čechy v Praze. Dále byl založen Státní fotoměřický ústav jako vědecké a dokumentační pracoviště pro potřeby státní památkové péče.

1920

Nově vznikl samostatný Státní památkový úřad pro Moravu a Slezsko v Brně.

1937

Začal vycházet časopis Zprávy památkové péče jako odborné periodikum státní péče o památky. Do té doby byl suplován Věstníkem Klubu Za starou Prahu.

1938

Po Mnichovské dohodě byly zabrané části území přičleněny k sousedním správním celkům Říše. V Liberci vznikl samostatný památkový úřad Říšské župy sudetoněmecké.

1941

Protektorátní státní památkové úřady byly spojeny v jeden Památkový úřad v Praze s pobočkou v Brně – Denkmalamt in Prag, respektive Denkmalamt in Prag, Zweigstelle Brün.

1947–1951

Byla založena Národní kulturní komise, která převzala do péče a správy objekty se statutem státní kulturní majetek. Jednalo se většinou o konfliskované objekty.

1951

Došlo k přenesení výkonu veřejné správy v památkové péči na krajské národní výbory (KNV). Státní památkový úřad pozbyl výkonnou pravomoc a byl přeměněn na Státní památkový ústav.

1953–1958

Nedostatků v zabezpečení státní památkové péče ze strany krajských národních výborů vedly k vytvoření provizorní organizace pod názvem Státní památková správa s výkonnou pravomocí. Ta v době sloučila Státní památkový ústav, Státní fotoměřický ústav a ministerské pracovníky správy státního kulturního majetku.

1954

Byl zřízen specializovaný projektový ústav s názvem Státní ústav pro rekonstrukci historických měst a objektů (SÚRPMO).

1958

Byl přijat zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách. Došlo ke zrušení Státní památkové správy a vytvoření Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP). Následně krajské národní výbory zřídily Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP).

1987

Byl přijat zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

1990

Došlo ke zrušení krajských národních výborů a převedení KSSPPOP pod Ministerstvo kultury, kromě Pražského ústavu památkové péče.

1991

Ochrana přírody byla oddělena od památkových ústavů. Vznikl Státní ústav památkové péče (z bývalého SÚPPOP) a samostatné památkové ústavy (z bývalých KSSPPOP).

2001

Památkové ústavy byly přejmenovány na státní památkové ústavy (SPÚ). Pražský ústav památkové péče byl převeden pod Ministerstvo kultury s názvem Státní památkový ústav v hlavním městě Praze.

2003

Došlo ke sloučení Státního ústavu památkové péče a státních památkových ústavů v Národní památkový ústav (NPÚ), který se dělí na ústřední pracoviště (bývalý SÚPP) a jednotlivá územní odborná pracoviště (bývalé SPÚ). Podle nového krajského členění vznikla územní odborná pracoviště v Lokti (2006), Kroměříži, Liberci, Josefově a Telči (2007).